

עם הערבים, הוזמנו לבתיהם, עוררנו שאלות על ביטחון וכלכלה, יחסים עם היהודים והרגלי חיים, ודומני שמסויר זה למדו יותר מכל הרצאה או ספר. התברר שותים בצמא כל דבר הנאמר ע"י המארחים.

סיירנו בקריית האוניברסיטה. היכלים היכלים נבנו, וכל הזוכה לשבת וללמוד בקריה זו, דומני שאין אושר כאושרו. אם תלמידים אמריקאנים באים לכאן, הרי זו זכות גדולה עבורם, כי רק מעטים זוכים לגן-עדן עלי אדמות. ישבנו בכנסת והקשבנו לזיכוח, וההרגשה שכל אחד מבין את הנאמר היתה נפלאה. למחר אנו מוזמנים לבית הנשיא וביום ראשון לביתו של דוד בן-גוריון, וכל זה בזכות החלוציות שלנו, שהבאנו לארץ קבוצה דוברת עברית. ברור שאנו מנצלים כאן את חתני הפרסים, אלוף התנ"ך שלנו, ואביבה, שזכתה בפרס על הרצל. ואל יהיו הדברים קלים בעיניכם, כי שום קבוצת נוער לא זכתה לכבוד זה. אני מקוה שעם כל התלאות שעברתי, „סוף הכבוד לבוא“, ונצליח לסיים את העונה בהתרוממות הרוח ובצימאון גדול וחזק לשוב ולקחת חלק בכל היצירה הגדולה הנוצרת כאן בכאבים ובחבלי לידה קשים.

היה שלום,

דוד אליאך

הפעולות התרבותיות במחנות „מסד“

מאת: דוד ברגר *

הערך התרבותי המיוחד את מחנות „מסד“ ומבדילים מרוב המחנות היהודיים האחרים בארצות הברית הוא הדיבור העברי. חשיבות אידיאל זה בהכנת העבר היהודי ובאיחוד העם בהווה היא ברורה למדי, אבל הקשיים הכרוכים בהגשמתו בתוך מחנה קיץ הם גדולים ורבים. רוב המדריכים וכמעט כל החוגים באים מאווירה אנגלית, והמעבר משפה לשפה מהווה מכשול שקשה להתגבר עליו. כמו כן, ישנם חוגים שאינם יכולים להתבטא בעברית במידה מספקת, ומיעוט קטן מתקשה גם בהבנה.

מחנה „מסד“ נוקט כמה אמצעים כדי להתגבר על קשיים אלה. ראשית כל, געשה מאמץ להקנות לחוגים ובמיוחד למדריכים הבנה אידיאולוגית

* ד"ר דוד ברגר: גדל והתחנך ב„מסד“ א' ושימש כמנהל תרבות.

על חשיבות העברית בחיי עם ישראל. נוסף על כך, ישנם אמצעי עידוד לתחנים כגון מתן האות „ע“ למתאמצים לדבר עברית, פרסים ותעודות בסוף העונה וקביעה שבוע לשיפור הלשון העברית. כמו כן, רוב הפעולות התרבותיות במחנה קשורות, כפי שנראה להלן, להקניית ידיעות בעברית ויצירת יחס חיובי לשפה.

הספר העברי משמש כמובן כאחד מן הדרכים היסודיות ללמד את תרבות ישראל. מחנות „מסד“ מתגאים בצדק בספריות המפוארות שלהם, ספריות היכולות להתחרות באיכותן עם ספריותיהן של ישיבות רבות בעיר. על זה חייבים אנו תודה למר מיכל יהושע שולזינגר, המשקיץ את אוננו והוננו למען שיפור הספריות וגידולן.

מצד שני, קיומן של ספריות כאלה מטיל חובה על הנהלת המחנה לדאוג שאין הספריות קיימות לראווה בלבד, ומילוי תפקיד זה כרוך גם הוא בקשיים. לחוננים הצעירים ישנן פעולות ספריה שבהן מבקרים הילדים בספריה ושואלים ספרים. חוננים הקוראים את הספרים נרשמים ב„לוח אחד העם“ ובסוף העונה ניתנים פרסים למצטיינים. מתקיימים סיורים בספריה גם לעדות המבוגרות בתקוה שסיורים אלה יעודדו אותם לשאול ספרים ולקוראם.

החוננים רוכשים ידיעות בתרבות ישראל ובשפתו גם מן הפתגמים והתפריטים הנמצאים בחזר האוכל. הפתגמים התלויים שם נעשים באופן אומנותי המושך את העין, ורצון החונה לדעת מה יאכל הופך את התפריט לאמצעי חינוכי יעיל מאד. ברור שיש צורך למצא פתגמים המתאימים לכל הגילים הן מבהינת התוכן והן מבהינת קושי השפה — תפקיד שאינו תמיד מן הקלים ביותר. אבל בדרך כלל ניצול שעות האכילה למטרות חינוכיות מהווה אחד ההישגים המקוריים המוצלחים של מחנות „מסד“.

אחת הבעיות הקשות שבה מתלבט „מסד“ היא שאלת הלימודים במשך הקיץ. הנהלת המחנה מרגישה שהחוננים עמוסים במספיק לימודים פורמליים בבית הספר, ותפקידו של מחנה הוא להקנות ידיעות וערכים באופן קצת יותר נעים. חישובים אלה גרמו ליצירת ה„שיחה“, שיעור שאין בו עבודת בית ושהעומד בראשו אינו דווקא מורה מקצועי. מאידך, יש מקום לטעון שנשאר יחס שלילי ל„שיחה“ על אף המאמצים להמתיק אותה, ולכן לא כדאי לוותר על המורה המקצועי ועל ההכנה לשיעור. בשנים האחרונות ישנה אומנם נטייה ב„מסד“ להוציא את השיחות מידי המדריכים ולמסור אותן למורים מקצועיים למחצה, אבל נשאר עוד מקום לשיפור בשטח זה.

בכל עונה ישנו נושא אחר בשיחות אלה. השנה, נושא העונה היה „יהדות העולם בשנת תשכ״ט“, וקוימו שיחות על יהדות ארצות הברית (כולל היחסים בין יהודים וכושים, מקום היהודים במהומות הסטודנטים, ותגובת העולם הנוצרי למלחמת ששת הימים והשפעתה על היחסים הבין־דתיים בארה״ב), מדינת ישראל, ויהדות מזרח אירופה. נוסף על זה לימדו את ספר יונה פעם בשבוע. ספר זה נבחר הן בגלל הערכים הדתיים הנשגבים שהוא מציג והן בגלל העובדה שאפשר ללמוד את כולו במשך הקיץ.

המחנה משתדל לעודד את הילד לכתיבה עברית על ידי הדפסת מספר עיתונים. מלבד העיתון המשותף לשלושת המחנות, הופיעו ב„מסד״ א' שלושה עיתונים — אחד לעדות „שרש״ ו„גזע“, אחד ל„עגפ״ ה„צמרת“, ואחד ל„מכון״ ול„פרוודור“. לחוגה ניתן חופש ביטוי (הגם שיש אולי מקום להרחיב חופש זה במידה מסוימת) ונעשה מאמץ להשאיר את סגנונו המקורי, פרט לתיקון שגיאות בלשון. הצגת שלושה או ארבעה מתוזות (משרש וגזע עד המדריכים ועד בכלל), שידורי רדיו בחדר האוכל בכל שבוע, חידונים, זמריה וריקודיה נותנים לחוננים הזדמנות רחבה להבעה ברוב שטחי האומנות והתרבות. השנה הציגו את „הנסיך הגנובי“, „שני קוני למל“, „חנה סנש״ ו„אוקלהומה“.

יש אומנם מקום לחילוקי דעות בקשר למקום הדח במחנה, ולדעתי רצוי להדגיש אותה יותר, אבל לית מאן דפליג שישנם טקסים ופעולות ב„מסד״ המסוגלים ליצור הווייה דתית עמוקה. תשעה באב ב„מסד״ הוא הווייה שקשה לשכוח, האווירה הנוצרת בשבת לפני הבדלה משאירה רושם חזק ויפה, והתפילה עצמה מסודרת בטוב טעם ובהשתתפות פעילה של החוננים.

בשנה זו, עמדה המשלחת מישראל במרכז כמה פעולות תרבותיות במחנה. משלחת זו, שהיא השנייה הבאה ל„מסד“, השתלבה בחיי המחנה בהצלחה רבה ועזרה להחזיר את רוח העברית, האהבה לארץ־ישראל ויחס כבוד לתושביה. המדריכים המומחים שבמשלחת עמדו בראש המוסיקה, הדרמטיקה, הריקוד, שיחות רבות, וכמה פעולות ספורט.

אם כן, הפעולה התרבותית ב„מסד״ היא רב־גונית ורחבה, אבל היא שואפת להשגת מטרות ברורות עשאלת הגשמתן או חוסר הגשמתן היא שאלה גורלית לגבי עיצוב דמותו של עם ישראל בתפוצה.

קובץ מסד

כרך שני

מחנאות עברית

עורך

שלמה שולזינגר-שאר ישוב

מרכזת המערכת

רבקה שולזינגר-שאר ישוב

הוצאת ארגון מחנות „מסד“ בישראל

ואיגוד בוגרי „מסד“ בארצות-הברית